

**MAKTABDAN TASHQARI ISTEDODLI BOLALARNI ANIQLASH VA ULARNI
TARBIYALASH**

<https://doi.org/10.5281/zenodo.12599865>

ВЫЯВЛЕНИЕ ТАЛАНТЛИВЫХ ДЕТЕЙ ВНЕ ШКОЛЫ И ИХ ОБРАЗОВАНИЕ

IDENTIFYING TALENTED CHILDREN OUT OF SCHOOL AND EDUCATING THEM

Siddiqova M.R

*T.N.Qori Niyoziy nomidagi O'zbekiston pedagogika fanlari
ilmiy tadqiqot institute 1-kurs tayanch doktoranti*

Annotatsiya. *Ushbu maqolada darsdan tashqari o'quvchilarda ta'lim va tarbiya xususiyatlarini yuksaltirish, qobiliyati va iste'dodlarini ro'yobga chiqarishga imkoniyat yaratishi bayon qilingan. Shuningdek, istedodli bolalarni aniqlash jarayonida ta'lim imkoniyatlarining pedagogik jarayonlarga ta'siri ochib berilgan. Shu bilan birga, maktabdan tashqari istedodli bolalarni iqtodorini aniqlashtirishning ilmiy-pedagogik jihatlarini aniqlab berish yoritib berilgan.*

Kalit so'zlar: *o'qitish uslubi, psixologik-pedagogik va tashkiliy sharoitlarini yaratish, maxsus o'quv dasturlari, progressiv pedagogik texnologiyalar, iste'dodli bolalar, ta'lim va tarbiya, tarbiyaviy ishlar, pedagogik qoidalar, ruhiy - diagnostika tajribalar,*

Абстрактный. *В данной статье утверждается, что внеклассная деятельность дает возможность учащимся совершенствовать свое образование и воспитание, реализовать свои способности и таланты. Также выявлено влияние образовательных возможностей на педагогические процессы в процессе выявления одаренных детей. При этом освещено уточнение научно-педагогических аспектов выявления таланта одаренных детей вне школы.*

Ключевые слова: *методика обучения, создание психолого-педагогических и организационных условий, специальные образовательные программы, прогрессивные педагогические технологии, одаренные дети, воспитание и обучение, воспитательная работа, педагогические правила, психически-диагностические эксперименты.*

Abstract. *In this article, it is stated that extracurricular activities provide an opportunity for students to improve their education and upbringing, to realize their abilities and talents. Also, the impact of educational opportunities on pedagogical processes during the process of identifying gifted children is revealed. At the same time, the clarification of the scientific and pedagogical aspects of identifying the talent of gifted children out of school is highlighted.*

Key words: *teaching methodology, creation of psychological-pedagogical and organizational conditions, special educational programs, progressive pedagogical technologies, gifted children, education and training, educational work, pedagogical rules, mental-diagnostic experiments.*

KIRISH

Iste'dodning o'z vaqtida namoyon bo'lishi, tarbiyaga va qo'llab -quvvatlashga bog'liqdir. Har qanday jamiyatga iste'dodli shaxslar zarur. Shu nuqtai nazardan iste'dodli bolalarni aniqlash, tarbiyalash va o'qitish respublikaning bo'lajak aql zakovatli va ijodiy fikrlovchi kuchlarni tayyorlashning yagona manbaidir. Ijodiy qobiliyatlar rivojini samarali amalga oshirish uchun o'quvchilar iste'dodini aniq taxlil etish, bolalarning o'ziga xos psixologik jihatlarini va fazilatlarini hisobga olish zarur. Turli yoshdagi iste'dodli o'quvchilarni namoyon etishda hozirgi kunda, avvalo maktab pedagogika jamoasi ruhiy -diagnostika tajribalardan unumli foydalanishlari zarur. Yoshlar iste'dodining namoyon bo'lishiga qobiliyalarni aniq tahlil etish, bolaning o'ziga xos fazilatlarini hisobga olish ijodiy qobiliyatlar rivojini samarali amalga oshirish uchun zarur. Qobiliyatlarni rivojlantirish uchun jaraja va bosqichlari yangicha munosabatlar bilan bog'liq bo'ladi (Yo'ldosheva N. 2023. – B.56). Qobiliyatning ma'lum bir darajada istalgan o'quvchida shakllangan bo'lishi mumkin. Bu esa tashkil etilgan tarbiya va o'quv jarayoni sharoitlarida rivojlantiriladi. O'quvchi yoshlar qobiliyatini rivojlantirish maqsadida iste'dod va iqtidorni ongli rag'batlatirish, mukammallik uchun sharoit yaratish, ularning ijobiy qiziqishlari rang-barangligini oshirish, turli ko'rgazmali tadbirlarda ishtirok ettirish, olimpiadalar, tanlovlar, uchrashuvlarga jalb etish lozim. Iste'dodli bolalarning taniqli olimlar laboratoriyalarida shug'ullanishi, shoir, yozuvchi, rassom kabi san'at namoyondalari bilan hamkorlik qilishni tashkil etish muhim ahamiyatga ega.

METODLAR

Iste'dodli bolalar salomatligini muhofaza qilish uchun ularni ruhiy zarbalardan asrash yo'llarini aniqlash, ruhan y ordam ko'rsatish, ruhiy xayajonlanish holatlarini o'rganish – ularning ijodiy qobiliyatlarini rivoji uchun sharoit yaratish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish darkor. Ushbu vazifalarni amalga oshirish uchun tarkibiga Xalq ta'limi, Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirliklari xodimlari, yetakchi olimlar va mutaxassislar, ijodkorlar, amaliyotchi o'qituvchilar, to'garak rahbarlaridan iborat Respublika metodik kengashi tuzulishi lozim. Turli yoshdagi guruhlar iste'dodlarni qidirishning umumiy dasturi zarur. Hozir zamon o'zgardi, talablar o'zgardi (Mavlonova R., Normurodova B., Rahmonqulova N. 2010. - B.44).

Bugungi maktab o'quvchisi ertangi mamlakat kelajagidir. Muxtasar qilib aytganda, biz bo'lajak pedagoglarning asosiy vazifasi yuqori darajadagi bilim va ijodkor o'quvchi va talabalarni tarbiyalash ekanligini unutmasligimiz kerak. Mamlakatimizda ta'lim sohasida olib borilayotgan islohotlarning asosiy maqsadi yuksak tafakkurli, dunyoqarashi keng, etuk va raqobatdosh shaxsni shakllantirishdir (Rasulova Z. 2022. – B.59).

Ommaviy o'quv yurtlarida bo'lganidek, maktabdan tashqari ta'lim muassasalarida ham bu borada o'quv dasturi rejalarini ishlab chiqish kerak bo'ladi.

Iste'dodli bolalarni aniqlash, tarbiyalash va o'qitishni ta'minlash quyidagi omillarga bog'liq:

- ushbu aniqlashning ijtimoiy ahamiyatini, respublikaning zakovati, ijodkorligi, kuch-qudratini tayyorlashning istiqboli bilan bog'liqligini tushunishga;

- ruhiy diagnostik uslubiyat, uslubiy materiallari bo'lgani holda turli yoshdagi guruhlarda aniqlashning umumiy dasturlari yaratilishiga;

- iste'dodli bolalar (maxsus tayyorlangan rejalar, dasturlar va ilmiy asoslangan uslubiyat va hokazo bo'yicha) bilan ishlash uchun ixtisoslashgan muassasalarning yagona tarmog'ini targ'ib etishga;

- ommaviy o'quv yurtlarida iste'dodli bolalar bilan ishlash uchun zarur o'quv dasturiy qo'llanmalarini ishlab chiqishga;

- joylarda mahsus guruhlar tomonidan ishlab chiqilgan xalq ta'limi, davlat va jamoat muassasalari, ijodiy uyushmalar tomonidan tasdiqlangan dasturlarga (bu dasturlarda iste'dodli bolalar bilan ishlashning istiqbollari va bosqichlari, o'z xududida bunday faoliyat va ko'pgina boshqa tadbirlar uchun mablag' ajratish ularni ta'minlashga);

- qo'yilgan vazifalarni hal qilishga keng jamoatchilik diqqatini jalb qilishga, respublika metodik kengashining tuzilishiga (bu kengash tarkibiga Xalq ta'limi, Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirliklari, xalq ta'lim boshqaruv organlari xodimlari, yetakchi olimlari va mutaxassislari, ijodiy uyushmalar, amaliyotchi o'kituvchi, maktabdan tashqari ta'lim muassasalari to'garak raxbarlari kiradilar);

- ilmiy tadqiqotlar maktablar uchun me'yoriy xujjatlar, sinf ishlanmalari majmuiga, iste'dodli o'kuvchilar haqida ma'lumotlar manbaini yaratishga, ularni o'qitish va tarbiyalashning (tabaqalashtirish, individuallashtirish, insonparvarlashtirish) yagona uslubiy asosini yaratishga bog'liq (Mahkamov U. 1994. – B.98).

Bugungi kunda o'qituvchilar oldiga qo'yilayotgan talab ham shu: o'quv tarbiya jarayonini maktabdan tashqari muntazam rivojlantirib borish, ta'lim, tarbiya bilan bog'liq, rivojlantiruvchi va albatta, amaliy masalalarni sifatli hamda majmuali tarzda hal etish zarur (Abduraxmonova D.A., Mavlonova R.A. 2012. - B.79). Iqtidorli yoshlarni har tomonlama qo'llab-quvvatlash, ulardagi qobiliyatni va iste'dodini yoshligidan anglab yetishga e'tibor berish orqali kelajakda mamlakatimizdan buyuk ajdodlarimiz havas qilsa arziydigan insonlar yetishib chiqishiga o'z hissamizni singdirish kerak buladi (Epstein, J. L., & Dauber, S. L. 1991. – P. 289-305).

Iqtidorli bolalar va istedadli yoshlarni aniqlash va o'qitish uslubiyati, psixologik-pedagogik va tashkiliy sharoitlarini yaratish. maxsus o'kuv dasturlari va progressiv pedagogik texnologiyalar ishlab chiqish uchun eng yaxshi pedagog va olimlarni faol ishtirokini ta'minlash. Iqtidorli bolalar va iste'dodli yoshlarni chet ellarda umumiy va kasbiy jihatdan tayyorgarlikdan o'tkazishga qaratilgan sobit qadam faoliyatni amalga oshirish. Akademik litseylarning o'quvchilariga, birinchi navbatda iqtidorli, yuksak iste'dod

sohiblariga, bilimning tegishli sohalari va fanning aniq yo'nalishlari bo'yicha o'z tabiiy qobiliyatlarini namoyon etish va rivojlantirish, o'zlaridagi noyob iste'dodni ro'yobga chiqarish uchun keng imkoniyatlar yaratish.

TAHLIL VA NATIJALAR

Maktabda boshlang'ich sinflarda tarbiyaviy ishlarni olib borish uni yo'lga qo'yish sinf rahbari yoki tarbiyaviy ishlar tashkilotchilari tomonidan uyushtiriladi tarbiyaviy ishning asosiy yo'nalishlari: o'quvchilarda ilmiy dunyoqarash asoslarini shakllantirish, ularni milliy istiqlol ruhida tarbiyalash; o'quvchilarning ijtimoiy foydali mehnatini tashkil etish; o'quvchilarda ahloq madaniyatini, ularning o'z xuquq va burchlariga nisbatan ongli munosabatni tarbiyalash; o'quvchilarda o'z o'zini boshqarish malakalarini shakllantirishdir. Boshlang'ich jamoa ishi shunday quriladiki, undan sinfning boshqa jamolari bilan aloqasi doimiy ravishda amalga oshiriladi, umum maktab an'analari saqlanadi. Boshlang'ich jamoa o'qituvchi-tarbiyachi va sinf rahbari, o'quvchilar o'z-o'zini boshqarish, o'z -o'zini boshqarish organlari rahbarligida umummaktab ijtimoiy foydali ishlari faoliyatida ishtirok etadi. O'qituvchi va sinf rahbari sog'lom, ahil bolalar jamosini shakllantirish bilan birga doimiy bolalar qiziqishlarini qo'llab-quvvatlaydilar, ularning ijtimoiy foydali faoliyatini yo'naltirib boradilar. Kichik yoshli o'quvchilar juda faol va harakatchan bo'ladilar. Faollikka intilish bu yoshdagi bolalarning organik ehtiyoji. Biroq bunda bolalar hali yetarli hayotiy tajribaga ega bo'lmaydi va kundalik pedagogik rahbarlikka ehtiyoj sezadi.

Boshlang'ich sinf o'qituvchisi bolaning ilk maktabdagi qadamidanoq tarbiyaviy ishning chinakkam jamoatchilik munosabatlarini yaratishga zo'r imkoniyat beradigan, bolalarda bir-birlariga g'amxo'r munosabatda bo'lishni tarbiyalaydigan, individual qobiliyatlarni rivojlantirish uchun qulay imkoniyatlar yaratadigan usullarni tanlaydi. O'qituvchi boshlang'ich sinflarda bolalarga o'zlarini qiziqtiruvchi faoliyat turini tanlashga yordam beradi. Biroq ko'pincha kichik yoshdagi o'quvchilar yosh xususiyatlariga ko'ra, o'z xususiyatlarini to'g'ri b aholay olmaydilar (Meyer K. - 2020. - P.67). Bolalarning o'sishi ular da jamoatchilik malaka va ko'nikmalarining shakllanib borishi bilan o'qituvchi-tarbiyachining bolalar jamoasiga rahbarlik qilishidagi jarayonini o'zgartirib boradi. O'qituvchi boshlang'ich sinflardayoq ahil bolalar jamoasini yaratish asosida sog'lom jamoatchilik fikrini yaratadi.

Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining bolalar tarbiyaviy jamosini yaratish sohasidagi ishini yuqori sinflarning sinf rahbarlari davom ettiradilar. Tashkilotchi va o'quvchilarning o'z -o'zini boshqarish ishlarining metodikasi Ma'naviy-ma'rifiy tarbiya ishlari bo'yicha direktor o'rinbosari o'z faoliyatini O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, «Ta'lim to'g'risida»gi, «Kadrlar tayyorlash milliy dasturi to'g'risida»gi Qonunlar, Prezident farmonlari, hukumat qarorlari, xalq ta'limi vazirligi va boshqa yuqori tashkilotlarning qaror, buyruq va me'yoriy hujjatlari talablari asosida ish olib boradi. Ma'naviy-ma'rifiy tarbiya ishlari bo'yicha direktor o'rinbosari lavozimiga kamida 5 yil pedagogik ish stajiga ega bo'lgan qobiliyatli, mahalla, otaonalar va keng jamoatchilik o'rtasida hurmat-e'tiborga loyiq bo'lganlar tuman(shahar) xalq ta'limi bo'limi tomonidan tayinlanadi va bo'shatiladi. Jamiyatda yuksak ma'naviy

fazilatlarni kamol toptirish, milliy mafkurani shakllantirish, yoshlarni boy tarixiy va madaniy merosimiz, milliy an'analarimizga, umuminsoniy qadriyatlarga hurmat, Vatanga muhabbat, istiqlool g'oyalariga sadoqat ruhida keng fikrli, sog'lom, jismoniy, akliy va ma'naviy jihatdan barkamol, iqtisodiy islohotlarning mohiyatini tushunadigan hamda ularni yangi ijtimoiy munosabatlar orqali hayotga tatbiq eta oladigan, milliy g'oya va istiqlool mafkurasi mustahkam bo'lgan shaxslarni shakllantirish direktor o'rinbosari faoliyati maqsadining asosini tashkil etadi.

O'quvchi-yoshlar dunyoqarashini shakllantirishda milliy va umuminsoniy qadriyatlar, xalqimizning boy tarixiy, madaniy va ma'naviy merosi asosida ularni vatanparvarlik, mehnatsevarlik, insonparvarlik, iymon-e'tiqod, mehr-shafqatlilik kabi insoniy fazilatlar misolida har tomonlama barkamol avlodni tarbiyalaydi; – «Ta'lim to'g'risida»gi Qonun, «Kadrlar tayyorlash milliy dasturi» Respublika Oliy Majlisi sessiyasi materiallari, Prezident farmonlari, asarlari, nutqlari, hukumatimiz qarorlari, ta'lim boshqaruvi organlari me'yoriy hujjatlari, talablari asosida o'z ishini amalga oshiradi; – direktor o'rinbosari tarbiyaviy ishlarini rejalashtirishda, sinf rahbarlarining qiziqishlari, topshiriqlarni qay darajada bajara olishlarini hisobga oladi; – o'quvchilarda Vatanga muhabbat, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti, Konstitutsiyasi va Davlat ramzlariga sadoqat hislarini tarbiyalaydi; O'quvchilarning o'z-o'zini idora qilish organlari faoliyatida qatnashuvi ularning ijtimoiy faollik sifatlarini shakllantirishning ta'sirchan vositasidir. Bu bolalar va o'smirlarning fuqarolik, demokratiya borasidagi tushunchalarini kengaytiradi, O'z-o'zini idora qilish – tashabbuskorlik va mustaqillik maktabidir. O'quvchilar o'z-o'zini boshqaruvi o'quvchilar tomonidan fan va mashg'ulotlarning to'liq o'zlashtirilishiga, biror kasb o'rganishiga, Vatanga sadoqat ruhida tarbiyalanishiga, Vatan himoyachisi bo'lishiga maktabdan tashqari tarbiyaviy ishlarda, Davlat, jamoat mulkini ko'z qorachig'iday asrashga, tabiatni muhofaza etishga ko'maklashadi. O'z-o'zini boshqarish o'quvchilarni mustaqil hayotga, to'rmush va jamiyatga mos qilib tarbiyalash, ta'lim muassasasida ma'naviy muhitni saqlash ma'muriyatga qo'shimcha ta'lim olish uchun o'quvchilar talabnomasini shakllantirishda ko'maklashadi. O'quvchilar o'z-o'zini boshqaruvi a'zolari maktab va maktabdan tashqari ta'lim muassasalarida o'tkazilayotgan barcha tadbirlarda, tanlovlarda, xonalarni jihozlashda faol ishtirok etadilar.

Darsdan tashqari mashg'ulotlar o'quvchilarda asosiy vazifalari bo'lmish ilm olishga ishtiyoq uyg'otish, qobiliyati va iste'dodlarini ro'yobga chiqarishga imkoniyat yaratishdan, maktabni muvaffaqiyatli tugatish, kasb-korga intilish hissini tarbiyalashdan iboratdir. Yoshlarning kundalik ehtiyojlari, intilishlari, talab va qiziqishlarini faqat dars jarayoni bilan qondirib bo'lmaydi. Sinfdan va maktabdan tashqari mashg'ulotlar o'quvchilar faoliyatining barcha qirralarini qamrab olmog'i lozim. Har bir o'quvchi bilan yakkama-yakka ishlash, uni ijtimoiy-ruhiy jihatdan o'rganish sinffaoliyatiga yangicha mazmun olib kiradi. Yoshlarning g'oyaviy-siyosiy ongini shakllantirish, ularda atrof-muhitga, jamiyatga ongli munosabatda bo'lish, jonajon Vatanini cheksiz sadoqat bilan sevis, xalqimizning milliy qadriyatlarini e'zozlash hissini tarkib toptirish - vatanparvarlik tarbiyasining mag'zi bo'lmog'i lozim.

Aqliy ta'lim va tarbiya birligi asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida tafakkur (ijtimoiy voqea-hodisalarning ongda to'laqonli aks etishi, inson aqliy faoliyatining yuksak shakli) rivojlanadi. Manbalarning ko'rsatishicha, aqliy tafakkurning mavjud darajasini belgilash bir qadar murakkab bo'lib, quyidagi belgilarga ko'ra aniqlanishi mumkin:

- Ilmiy bilimlar tizimining mavjudligi;
- Mavjud ilmiy bilimlarni o'zlashtirib olish jarayoni;
- Fikrlash ko'nikmasiga egalik;
- Bilimlarni egallashga bo'lgan qiziqish hamda ehtiyojning yuzaga kelganligi.

Aqliy tafakkur uzoq muddat hamda tinimsiz izlanish natijasida yuzaga keladi. Uning shakllanishida ilmiy qarash va e'tiqod o'ziga xos o'rin tutadi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarinilarni ijodiy fikrlashga o'rgatish, ixtirochilik ko'nikmalarini shakllantirish ular tomonidan ilmiy izlanishlarni olib borish va ma'lum ilmiy qarashlarni ilgari surilishiga zamin yaratadi. Aqliy tarbiyani samarali tashkil etish boshlang'ich sinf o'quvchilarida ilmiy tafakkurning yuzaga kelishini ta'minlaydi. Ilmiy tafakkur-inson aqliy faoliyatining yuksak shakli sanalib, ijtimoiy voqea-hodisalar, jarayonlarga nisbatan ilmiy yondashuvni anglatadi. Uzluksiz ta'limning boshqa bosqichlaridan farqli o'laroq, boshlang'ich sinflarning o'qish darslarida o'quvchilarning o'qish malakalarini shakllantirish, asar matni ustida ishlash ta'limning didaktik maqsadi hisoblanadi (Mavlonova R., Normurodova B., Rahmonqulova N. 2010. - B.44). U turli mavzudagi matnlar ustida ishlash orqali ma'naviy-axloqiy, adabiy-estelik tarbiya bilan chambarchas bog'lab olib boriladi. Interfaol oyinlar nazariy, amaliy, jismoniy, rolli, ishchanlik va boshqa yonalishdagi turlarga ajratiladi.

Binobarin, birinchi bosqichda ular beqaror va vaziyat taqozosiga ko'ra o'zgaruvchanlik xususiyatini kasb etadi. Ikkinchi bosqichda ma'naviy-axloqiy qarashlarning barqaror tamoyillariga aylanadi. Mavjud talab, jamiyat tomonidan tan olingan axloqiy qoidalardan chetga chiqish qiyin, ziddiyatli vaziyatlarda ongli harakatni tashkil etish, irodaviy sifatlarga tayangan holda ish ko'rish taqozo etiladi. Uchinchi bosqichda, e'tiqod barcha vaziyatlarda ham ustuvor ma'naviy-axloqiy tamoyil bo'lib qoladi. Boshlang'ich sinf o'quvchilari tomonidan o'zlashtirilgan ilmiy bilimlar hayotiy munosabatlar jarayonida keng qo'llanilganda, ularning asl mohiyati chuqur his qilingan va anglangandagina, ular o'zlarining iste'dod va iqtidorlarini namoyon qila olishadi. Xullas, tarbiyaning negizida quyidagilar yotadi:

- yoshlarni erkin fikrlashga tayyorlash, hayot mazmunini tushunib olishiga ko'maklashish, o'z-o'zini idora va nazorat qila bilishini shakllantirish, o'z shaxsiy turmushiga maqsadli yondashuv, ularda reja va amal birligi hissini uyg'otish;

- o'quvchilarni milliy, umuminsoniy qadriyatlar, Vatanimizning boy ma'naviy merosi bilan tanishtirish, madaniy hamda dunyoviy bilimlarni egallashga bo'lgan talablarini shakllantirish, malaka hosil qildirish va estetik tushunchalarini shakllantirish;

- har bir o'smirning bilimdonligini va ijodiy icikoniyyatlarini aniqlab, ularni rivojlantirish. Inson faoliyatini tarli sohalarga yo'naltirish, bolalar ijodkorligi, iqtidorini yuzagi chiqarish va yanada qo'llab-quvvatlash uchun shart-sharoit hozirlash;

- insonparvarlik odobi me'yorlarini shakllantirish (bir-birini tushunish, mehribonlik, shafqatlilik, irqiy va milliy kamsitishlazjja toqatsizlik), muomala odobi kabi tarbiya vositaari
- sog'lom turmush tarziga intilishni tarbiyalash va rivojlantirish, munosib oila sohibi bo'lish istagini shakllantirish;
- yoshlarimizni erkin mustaqil fikrlashga o'rgatish.

Sinfdan tashqari o'tkaziladigan to'garaklar ham, dars singari quyidagi ta'lim va tarbiyaviy vazifalarni hal etishi kerak: O'quvchilarga puxta bilim berish. Sinfdan tashqari olib boriladigan barcha to'garaklar o'quvchilarga puxta va hartaraflama bilim berishga qaratiladi, chunki hozirgi zamon ilmiy texnika taraqqiyoti davrida sanoat korxonalari, elektron hisoblash mashinalari, sun'iy yo'ldoshlar orbitaga chiqishi, yarim o'tkazgichli materiallar ishlab chiqarilishini takomillashtirish va qishloq xo'jalik sohalarida ishlash uchun yoshlar fizika va texnika yuzasidan puxta bilimga ega bo'lishi talab etiladi: O'quvchilarning fan asoslarini o'rganishga bo'lgan qiziqishlarini oshirish va ularning mustaqil bilim olishlari uchun zarur bo'ladigan ko'nikmalar bilan qurollantirishdan iborat (Sulaymonova R.D. 2023. – B.42).

XULOSA

Ta'lim pedagoglarning faoliyatidan va o'quvchi talabalarning faoliyatidan iborat qo'shaloq jarayondir. Birgalikdagi faoliyat orqali yoshlar ilmiy bilimlar bilan qurollanadilar. Buning natijasida ularning ijodiy qobiliyatlari har tomonlama shakllanadi. Ma'lumot ta'lim-tarbiya jarayonining natijasi orqali to'plangan bilim, ko'nikma va malakalar yig'indisi va shakllangan ma'naviy fazilatlar majmuidir. Ma'lumot olishning to'g'ri va ishonchli yo'li davlat ta'lim standartlari bo'yicha bilim beradigan aniq maqsadli rejalar, dasturlar asosida o'quv yurtlarida tashkil qilinadigan ta'limtarbiya jarayonidir. Ta'lim, tarbiya, ma'lumot, rivojlanish, shakllanish uyg'unlashgan yagona jarayondir. Unda o'qituvchi-tarbiyachi rahbarlik qiladi. Pedagogika uzoq tarixiy jarayonda shakllanar ekan, hozirga kelib ilmiy bilimlarning mustaqil bir tarmog'i sifatida, fan sifatida shakllandi. O'zining ilmiy-nazai'iy, uslubiy, amaliy asoslarini yaratdi. Natijada pedagogika fanlari tizimi, ya'ni uning tarmoqlari vujudga keldi. Xullas, tarbiya ma'naviy manbalar va hozirgi zamon talablari va ehtiyojlarini nazarda tutgan holda, o'qituvchining o'quvchi bilan aniq bir maqsadga qaratilgan o'zaro amaliy va nazariy muloqotidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Yo'ldosheva N. Boshlang'ich sinflarda tarbiyaviy ishlarning ahamiyati // O'zbekistonda fanlararo innovatsiyalar jurnali. 20.01.2023. - B.56
2. Mavlonova R., Normurodova B., Rahmonqulova N. Tarbiyaviy ishlar metodikasi. – Toshkent: Tib-kitob, 2010. - B.44
3. Rasulova Z. Tarbiyaviy ishlar metodikasi. - Guliston: 2022. – B.59
4. Mahkamov U. Axloq-odob saboqlari. – Toshkent: "Fan", 1994. – B.98
5. Abduraxmonova D.A., Mavlonova R.A. Pedagogik mahorat. – Toshkent: 2012. - B.79.

6. Epstein, J. L., & Dauber, S. L. (1991, January). School programs and teacher practices of parent involvement in inner-city elementary and middle schools. *Elementary School Journal*, 91(3), 289–305.
7. Meyer K. Talents, abilities and educational justice. - 2020. - P.67
8. Mavlonova R., Normurodova B., Rahmonqulova N. Tarbiyaviy ishlar metodikasi. – Toshkent: Tib-kitob, 2010. - B.44
9. Sulaymonova R.D. Pedagogik mahorat. – Toshkent: 2023. – B.42